

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ ในด้านนโยบาย การออกแบบการเรียนรู้ กระบวนการ ปัญหาและความต้องการในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ หน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษในกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาผลของการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการให้ความรู้ผู้ปกครอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครและสังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร และบุคลากรในองค์กร ได้แก่ โรงพยาบาล มูลนิธิ และสถานการณ์ศึกษาพิเศษในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งผู้ปกครองเด็กพิเศษที่เข้ารับบริการในหน่วยงานดังกล่าว

1.2 ตัวอย่างประชากร รวม 407 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 85 คน ครู 170 คน และผู้ปกครอง 85 คน บุคลากรที่เป็นนักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูดและนักจิตวิทยา รวม 34 คน บุคลากรจากมูลนิธิ 2 คน และนักการศึกษาพิเศษ 24 คน และผู้ปกครอง 7 คน

2. การเลือกตัวอย่างประชากร

2.1 เลือกตัวอย่างประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างหน่วยงานจากการจับฉลากมาร้อยละ 70 ของหน่วยงานทั้งหมด ได้หน่วยงาน 101 แห่ง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนเรียนร่วมจำนวน 85 แห่ง และกลุ่มองค์กรที่ให้บริการเด็กพิเศษจำนวน 16 แห่ง

2.2 เลือกตัวอย่างประชากรจากกลุ่มที่หนึ่ง โดยกำหนดให้ผู้บริหาร โรงเรียนละ 1 คน จากนั้นให้ผู้บริหารเลือกครูในห้องเรียนที่มีการเรียนร่วม โรงเรียนละ 2 คน และผู้ปกครอง โรงเรียนละ 1 คน สำหรับประชากรจากกลุ่มที่สอง เลือกจากโรงพยาบาลและมูลนิธิ โดยให้ผู้บริหารเลือกบุคลากรในฝ่ายต่างๆ ฝ่ายละ 1 คน ได้แก่ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูด และนักจิตวิทยา และในส่วนของตัวอย่างประชากรจากสถานศึกษาพิเศษ ให้ผู้บริหารเลือกครูในหน่วยงานแห่งละ 4 คน

2.3 การเลือกประชากรสำหรับการสังเกตและการสัมภาษณ์ คือ เลือกหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษโดยใช้เกณฑ์หน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษเป็นเวลาต่อเนื่อง 10 ปีขึ้นไปและเป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในวงการศึกษาศึกษาพิเศษรวมทั้งมีการให้บริการและให้ความรู้ผู้ปกครองในลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยผู้วิจัยใช้เทคนิค Snowball technique

3. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร แบบสอบถามสำหรับครู / บุคลากร และแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์จำนวน 3 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร แบบสัมภาษณ์ครู / บุคลากร และแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และแบบสังเกตจำนวน 1 ชุด ได้แก่ แบบสังเกตการศึกษาปัจจัยที่หน่วยงานประสบความสำเร็จ

3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามองค์ประกอบที่ศึกษา กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วจึงดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยตามโครงสร้างที่กำหนดไว้

3.3 การปรับปรุงตรวจสอบเครื่องมือก่อนนำไปใช้ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ใน โรงพยาบาล ยูวประสาทไวทโยปถัมภ์ แล้วนำมาปรับปรุงสำนวนภาษาก่อนนำไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานต้นสังกัดถึงผู้บริหาร แล้วจึงส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และบางส่วนส่งด้วยตัวเอง สำหรับการตามข้อมูลกลับ ผู้วิจัยใช้วิธีการติดต่อกับบุคลากร โดยตรงเพื่อนัดวันเวลาไปรับข้อมูลกลับด้วยตัวเอง ในกรณีที่เป็นโรงพยาบาล สำหรับโรงเรียนหากยังไม่ส่งข้อมูลกลับภายใน 1 เดือน ผู้วิจัยใช้วิธีโทรศัพท์ติดตาม

ความคืบหน้า หากมีการสูญหายผู้วิจัยขอส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลอีกครั้ง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้นเป็นเวลา 4 เดือน

4.2 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามหรือแบบสังเกต ผู้วิจัยติดต่อสอบถามวันเวลาและสถานที่ในการจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของหน่วยงานเพื่อจัดลำดับและวางแผนการขอเข้าไปเก็บข้อมูล จากนั้นนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปเสนอผู้บริหารหน่วยงานจำนวน 4 หน่วยงาน โดยทำการนัดหมายวันเวลาในการสังเกตกิจกรรมและสัมภาษณ์ในช่วงที่บุคลากรสะดวก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา นำมาสรุปแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ สภาพและปัญหาในการดำเนินการ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษ

1. สภาพและปัญหาในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ

1.1. สภาพและปัญหาของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียนเรียนร่วม

โรงเรียนเรียนร่วมส่วนใหญ่มีนโยบายหรือแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ แต่มากกว่าครึ่งหนึ่งไม่ระบุรายละเอียดของนโยบายนั้น

โรงเรียนมีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือลูกได้ ถูกวิธีและให้ลูกแสดงออกได้ตามศักยภาพ ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ จัดให้มีการอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานให้เป็นที่ไว้วางใจและสำหรับผู้ปกครองและให้บุคลากรมีทักษะ ความรู้ความชำนาญในการให้บริการ

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการวางแผนการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และช่วงเวลาของการจัดให้ความรู้ตามแผนส่วนใหญ่จัดในภาคเรียนต้นปีการศึกษา ซึ่งสาระการเรียนรู้ที่ไว้วางใจตามแผน เป็นเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษและการเลี้ยงดู

การออกแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วมส่วนใหญ่ จัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่หน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะทัศนคติแก่ผู้ปกครองเป็นกลุ่ม รองลงมาเพื่อให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เหตุผลที่จัดให้ความรู้ที่หน่วยงานครูเพราะการเดินทางไปมาสะดวกและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ลักษณะของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้รายบุคคล

ครูส่วนใหญ่คัดเลือกหัวข้อสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง จากประสบการณ์และปัญหาที่พบในการทำงาน และ ศึกษาจากตำราทางการศึกษาพิเศษและจากนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

สาระการเรียนรู้ที่จัดในโรงเรียนเรียนร่วม

ด้านความรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก หัวข้อที่ครูเลือกมากที่สุดคือ ความรู้เกี่ยวกับประเภทของเด็กพิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความรู้ความเข้าใจและให้เกิดทัศนคติที่ดี รองลงมาคือ เรื่องภาษาและการสอนพูด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปกครองเกิดทักษะ และให้มีความรู้ความเข้าใจ

ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ หัวข้อที่ครูเลือกมากที่สุด คือ การปรับพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะและหัวข้อสาระที่ครูเลือกเป็นอันดับ 2 คือ การปฏิบัติตัวในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ

ด้านความรู้เกี่ยวกับตัวผู้ปกครองหัวข้อสาระที่ครูเลือกมากที่สุด การปรับตัวของผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว โดยมุ่งหวังให้ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดี

ด้านความรู้เกี่ยวกับหน่วยงาน หัวข้อที่ครูเลือกมากที่สุด คือ แหล่งข้อมูลและหน่วยงานต่างๆ ที่ความช่วยเหลือ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจซึ่งวิธีสอนที่ครูใช้ส่วนใหญ่เป็นการให้คำปรึกษารายบุคคลและการบรรยาย

กระบวนการในการ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม

การเตรียมการในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม ส่วนใหญ่ มีการเตรียมบุคลากร โดยการประชุม โดยการประชุมชี้แจง ใ้บุคลากรทราบ การคัดเลือกบุคลากร ผู้บริหารส่วนใหญ่คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเด็กพิเศษและ เข้าใจความต้องการของผู้ปกครองและครอบครัว

การดำเนินการ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม ส่วนใหญ่ ประชาสัมพันธ์การ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยให้ครูประจำชั้นแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและแจกแผ่นพับและใบปลิว วิธีการ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีพูดคุยสร้างความคุ้นเคยและซักถามถึงพฤติกรรม หรือความก้าวหน้าของเด็ก

ในเรื่องการติดตามและประเมินผลการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของโรงเรียน เรียนร่วม ส่วนใหญ่ ใช้การสังเกตพัฒนาการเด็กและ การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ปัญหา แนวทาง และความต้องการ ในการแก้ไขปัญหาในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เด็กพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วมครูส่วนใหญ่ พบว่าไม่มีปัญหาในด้านความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆที่ เกี่ยวข้องและด้านการติดตามและประเมินผล

บุคลากร ครูส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านบุคลากร คือ มีภาระงานมากไม่สามารถทำหน้าที่ ให้ความรู้ได้เต็มที่ รองลงมา ตอบว่าขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณสมบัติตามต้องการส่วนด้านงบประมาณ ครูครึ่งหนึ่งมีปัญหา คือ ขาดงบประมาณในการจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

1.2 สภาพและปัญหาในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการเด็ก พิเศษ

การออกแบบการเรียนรู้ในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการ เด็กพิเศษ บุคลากรที่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จัดให้ความรู้ที่หน่วยงาน โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ทศนคติแก่ผู้ปกครองเป็นกลุ่มและ ให้เหตุผลของ การจัดให้ความรู้ที่หน่วยงาน คือ สะดวกในการจัดเตรียม ลักษณะของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่วน ใหญ่ เป็นการให้ความรู้รายบุคคล

การกำหนดที่มาของสาระการเรียนรู้ บุคลากรส่วนใหญ่ กำหนดที่มาของสาระการเรียนรู้ในการ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จากประสบการณ์ตรงและปัญหาที่พบในการทำงานและ รองลงมา ศึกษาจาก ตำราทางการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

สาระการเรียนรู้ที่จัดในหน่วยงาน ด้านความรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคลากรส่วนใหญ่เลือกหัวข้อ สาระการเรียนรู้ เรื่องความรู้เกี่ยวกับประเภทของเด็กพิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายทางการศึกษา เพื่อให้ผู้ป กครองเกิดความเข้าใจเป็นหลัก รองลงมา คือ สาระเกี่ยวกับภาษาและการสอนพูด โดยมีจุดมุ่ง หมายให้ผู้ปกครองเกิดทักษะและความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก

ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ บุคลากรส่วนใหญ่ เลือกหัวข้อสาระการเรียนรู้ เรื่องการปรับ พฤติกรรมที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดทักษะและมีความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้เกี่ยวกับ ตัวผู้ปกครอง บุคลากรส่วนใหญ่ เลือกหัวข้อสาระเรื่องตัวของผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวเด็ก พิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ปกครองเกิดความรู้ ความเข้าใจและ สร้างทัศนคติที่ดี

ด้านความรู้เกี่ยวกับหน่วยงาน บุคลากรส่วนใหญ่ เลือกสาระการเรียนรู้เรื่อง แหล่งข้อมูล และหน่วยงานต่างๆที่ให้ความช่วยเหลือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ ซึ่งวิธีสอนที่ บุคลากร ใช้ส่วนใหญ่เป็นการให้คำปรึกษาและการบรรยายในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองใช้วิธีการ บรรยาย

กระบวนการในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานเหล่านี้ในเรื่อง

การเตรียมการในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ โดยส่วนใหญ่เป็นการส่งบุคลากรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ โดยเห็นว่า ผู้ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองควรมีความรู้ ความสามารถตรงตามหัวข้อ และเข้าใจความต้องการของผู้ปกครองและครอบครัว สามารถให้คำแนะนำและช่วยวางจุดประสงค์ให้ผู้ปกครองได้ ลักษณะของบุคลากรผู้ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นส่วนใหญ่ตอบว่าควรมีทำที่อึดแน่น แจ่มใสเป็นมิตร

ในเรื่องการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง บุคลากรส่วนใหญ่ ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้และรายละเอียดในกำหนดการ ให้ผู้ปกครองทราบ บุคลากรส่วนใหญ่ใช้วิธีให้คำแนะนำและตอบคำถามเป็นวิธีการหลักในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ในเรื่องการติดตามและประเมินผล บุคลากรส่วนใหญ่ มีการติดตามและประเมินผลการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยการสังเกตพัฒนาการเด็ก และการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ปัญหา แนวทาง และความต้องการ ในแก้ไขปัญหาในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานอื่น

บุคลากรในหน่วยงานส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาในด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสื่อ-อุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ด้านการติดตามและประเมินผล

ส่วนด้านบุคลากร ส่วนใหญ่มีปัญหา คือ บุคลากรมีภาระงานมาก ไม่สามารถทำหน้าที่ให้ความรู้ได้เต็มที่และรองลงมา คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณสมบัติตามต้องการและบุคลากรครึ่งหนึ่งมีปัญหา ด้านงบประมาณ คือ ขาดงบประมาณในการจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องความต้องการในการแก้ไขปัญหาในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

1.3 สภาพและปัญหาในการเข้ารับความรู้ของผู้ปกครองเด็กพิเศษ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้ารับความรู้ที่โรงเรียนเรียนร่วมและในโรงพยาบาลในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก ในหัวข้อการอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษและความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานส่วนใหญ่เข้ารับความรู้ในโรงเรียนเรียนร่วม สำหรับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้ารับความรู้ที่โรงพยาบาล

เผยแพร่ความรู้ของผู้ปกครองเด็กพิเศษ ส่วนมากได้ทำการเผยแพร่ความรู้ที่ได้ให้รับให้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษคนอื่นบ้างเล็กน้อย วิธีการที่ผู้ปกครองนำไปใช้ในการเผยแพร่ความรู้ส่วนใหญ่เป็นการให้กำลังใจผู้ปกครองด้วยกัน โดยการอธิบายให้ข้อมูล

1.4 ผลของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงาน

ด้านความรู้ ความเข้าใจ ผู้ปกครองได้รับประโยชน์ในระดับมากเกี่ยวกับการกระตุ้นพัฒนาการ และการอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ การปรับตัวของผู้ปกครองและสมาชิกภายในครอบครัว และได้รับประโยชน์ในระดับน้อยในเรื่องการบริหารการเงินภายในครอบครัว ด้านทัศนคติ ผู้ปกครองได้รับประโยชน์ในระดับมาก เกี่ยวกับทัศนคติที่ดีต่อเด็กพิเศษและการอบรมเลี้ยงดู ด้านทักษะผู้ปกครองได้รับประโยชน์ในระดับมากในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และสังคมตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการสังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสาร เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ

ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการสัมภาษณ์ ครูและบุคลากรในหน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษจำนวน 18 คน จาก 4 หน่วยงาน ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานและผู้ที่เป็นผู้บริหารงานด้านการให้ความรู้ผู้ปกครอง จำนวน 3 คน ครูผู้สอนเด็กพิเศษ จำนวน 5 คน นักวิชาชีพ จำนวน 10 คน ประกอบด้วยนักกายภาพบำบัด 3 คน นักกิจกรรมบำบัด 3 คน นักแก้ไขการพูด 2 คน

นักจิตวิทยาเด็กจำนวน 2 คน ผู้ปกครองจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

จากการศึกษาหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษพบว่า หน่วยงานดังกล่าวมีลักษณะสำคัญร่วมกัน ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ ดังนี้

2.1 การที่นโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานให้ความสำคัญและระบุอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ รวมทั้งการที่นโยบายที่กำหนดสามารถเป็นไปได้จริง และเป็นนโยบายเชิงรุกที่สามารถลงไปช่วยเหลือฟื้นฟูคนพิการทั้งในหน่วยงานและในชุมชน โดยครอบครัวเป็นการให้บริการที่ยั่งยืนสำหรับผู้ปกครอง

2.2 การที่โครงสร้างการบริหารหน่วยงานมีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน และมีตัวแทนจากผู้บริหารระดับนโยบายลงมาให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติ ทำให้มีการสื่อสารสองทางระหว่างผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ การทำงานจึงเป็นไปได้อย่างราบรื่น

2.3 การมีระบบการทำงานที่ชัดเจนร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนเรียนร่วม สถาบันการศึกษาพิเศษ กับผู้ปกครอง และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง การมีฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมแลกเปลี่ยนและสนับสนุนการทำงานของกันและกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.4 การออกแบบการเรียนรู้ที่คำนึงถึงและสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและธรรมชาติของผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย มีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยวิธีการที่หลากหลายและใช้วิธีสอนที่ผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเข้าใจและนำไปใช้ได้จริง

2.5 ความเอาใจใส่ ให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมอย่างจริงจังและเสมอต้นเสมอปลายของผู้บริหารและการที่ไม่ต้องเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยๆ

2.6 การที่บุคลากรของหน่วยงานในระดับปฏิบัติ มีความสามารถ และมีความรับผิดชอบในการทำงานสูง เป็นผู้มีความทุ่มเทในการให้ความช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครอง มีความเข้าใจ มีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อคนรอบข้าง ให้ความสำคัญใส่ ดูแลบุตรหลานของผู้ปกครองเหมือนเป็นบุตรหลานของตนเอง

2.7 การที่หน่วยงานอำนวยความสะดวกในเรื่องที่พัก อาหาร การดูแลบุตรหลานเจ้าหน้าที่ใส่ใจในรายละเอียดเล็กๆน้อยๆ

2.8 การที่ผู้ปกครองได้เรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองอื่นที่มีปัญหาและความต้องการคล้ายคลึงกัน รวมทั้งการให้ผู้ปกครองเก่าสอนผู้ปกครองใหม่ และการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง

2.9 การที่หน่วยงานเป็นหน่วยงานเก่าแก่ มีชื่อเสียงและมีประวัติความเป็นมายาวนานเป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างกว้างขวาง

2.10 การเป็นหน่วยงานที่มีการให้บริการครบวงจร หรือที่เรียกว่า บริการแบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียวนับตั้งแต่ตรวจวินิจฉัย กระตุ้นพัฒนาการเข้าโรงเรียนหรือฝึกอาชีพ มีบุคลากรที่เป็นที่รู้จัก ได้รับการยอมรับครบทุกสาขา ทั้งแพทย์ พยาบาล นักวิชาชีพต่างๆ และนักการศึกษาพิเศษ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีประเด็นนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. Longenecker(1989) กล่าวไว้ว่า นโยบาย หมายถึง หลักการที่กำหนดขึ้น โดยองค์การ เพื่อเป็นแนวทางควบคุมการกระทำ ซึ่งปกติเกิดขึ้นโดยสภาวะซ้ำๆกัน นโยบายจึงเหมือนแผนที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่ช่วยให้รู้ว่าตนต้องมุ่งไปในทิศทางใดและด้วยกลวิธีอย่างไร อย่างไรก็ตาม ผลการตอบแบบสอบถามพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของหน่วยงานต่างๆส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.30ไม่ชัดเจน ความไม่ชัดเจนนี้เป็นที่ตระหนักในผู้ปฏิบัติ โดยพบว่าผู้บริหาร ครูและนักวิชาชีพจำนวนมากระบุว่าปัญหาด้านนโยบายประการหนึ่ง คือ นโยบายไม่ชัดเจนทำให้การทำงานของบุคลากรเป็นไปอย่างยากลำบากและขาดทิศทางที่แน่นอนและอีกจำนวนหนึ่งระบุว่า ไม่สามารถทำตามนโยบายได้ทั้งหมด ในทางกลับกันในหน่วยงานต่างๆที่ประสบความสำเร็จซึ่งผู้วิจัยเข้าสังเกตและสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้อธิบายนโยบายไว้อย่างชัดเจนและผู้วิจัยพบว่า การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพจริงที่เป็นอยู่เป็นปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จสูงในการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ หน่วยงานที่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษทุกแห่งจึงจำเป็นต้องมีนโยบายที่ดี ชัดเจนและสอดคล้องกับความเป็นจริงและสื่อสารให้บุคลากรทุกคนให้ความสนใจตรงกันในการทำตามนโยบายดังกล่าว

2. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ ได้มีการวางแผนนโยบายในการทำงานที่ชัดเจน จากแบบสอบถามพบว่าผู้บริหารหน่วยงานส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อสร้างความไว้วางใจและน่าเชื่อถือแก่ผู้ปกครอง ซึ่งการที่บุคลากรจะเป็นที่ยอมรับและมีความสามารถได้นั้นผู้วิจัยเห็นว่า บุคลากรต้องได้รับการศึกษาหาความรู้เฉพาะทางเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาหรือต่อยอดความรู้เดิมเพื่อพัฒนางานและพัฒนาคน ซึ่งสอดคล้องกับผลที่พบในแบบสอบถามว่าหน่วยงานขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติตามต้องการ

จากกรณีศึกษาพบว่าหน่วยงานที่มีแนวทางในการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน บุคลากรมีความรู้ความสามารถ สามารถให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครองจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าของหน่วยงาน

3. การออกแบบโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การเลือกสาระสาระการเรียนรู้

ด้านสาระการเรียนรู้พบว่า ครูผู้สอนและนักวิชาชีพมีความเห็นตรงกันในการจัดสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง กล่าวคือ มักกำหนดสาระการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและปัญหาที่พบในการทำงานเป็นอันดับแรกและจากการสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง ในเรื่องการจัดสาระเนื้อหาในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้น Herbarcb (1968) อธิบายว่าผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ได้ดีในเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้และเรียนรู้ได้ดีที่สุดในเรื่องของตัวเอง การเรียนรู้จะมีความหมายที่สุด ถ้าเนื้อหาสาระที่เรียนรู้นั้นเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประสบการณ์ใกล้ตัวของผู้ปกครองด้วยเหตุนี้ Massoglia (1997) จึงแนะนำว่า การจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองต้องสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง จัดสถานการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง นำเสนอ โอกาสการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา สถานที่ ประเมินประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพฤติกรรมใหม่ให้ผู้ปกครองการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆที่ทำอยู่จึงมีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับผู้ปกครองอย่างแท้จริง

การเลือกวิธีการสอน กิจกรรมและสื่อ

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยวิธีการ สอนและการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพราะการสอนผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์และผ่านเรื่องราวต่างๆมากมาย ต้องออกแบบและต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นสำคัญ นอคค์ (1977 อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2543)ว่า ประสบการณ์ของผู้ใหญ่ ทำให้ผู้ใหญ่มีบุคลิกภาพกล้าเสี่ยงน้อยลง รวมถึงการแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ผู้ใหญ่จะทำในสิ่งที่เคยทำและประสบความสำเร็จมาแล้ว ฉะนั้นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ใหญ่จึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ดังที่ สุวัฒน์ วัฒนวงษ์ (2454) กล่าวว่าไว้ว่าผู้ใหญ่ในฐานะผู้เรียน ชอบที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆที่ติดตัวมา ความต้องการในการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้เป็น โจทย์ให้หน่วยงานต้องออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใหญ่ด้วย

จากกรณีศึกษาพบว่า หน่วยงานได้ออกแบบหลักสูตรในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและวางวัตถุประสงค์ที่ผู้ปกครองจะต้องได้รับในระยะ ไม่ยาวนานเพราะผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่เข้ามาเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้รับกลับไปแก้ปัญหาเช่นเดียวกันกับผู้ปกครองเด็กพิเศษ ผู้วิจัยเห็นว่าการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษนั้น ควรทำแบบต่อเนื่องและดึงให้ผู้ปกครองเข้าร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งการอบรมที่เข้มข้น เน้นปฏิบัติ บรรยายภาคที่ผ่อนคลายและปลอดภัย ผู้ปกครองมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนะนำกันและกัน พบว่าความเปลี่ยนแปลงสูงในผู้ปกครองเด็กพิเศษ ฉะนั้นการให้ความรู้แบบบรรยายเพียงอย่างเดียวที่หลายหน่วยงานทำอยู่จึงไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดผลเช่นนี้

4. ความสามารถในการหางบประมาณจากหน่วยงานภายนอก

งบประมาณถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดกิจกรรม จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าหน่วยงานขาดงบประมาณสนับสนุน และต้องหางบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ผู้วิจัยคิดว่าเป็นข้อดี ที่หน่วยงานมีความมุ่งมั่นที่จะจัดกิจกรรม และไม่หยุดเพราะไม่มีงบประมาณซึ่งในปัจจุบัน มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หลายหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและผู้ปกครองเด็กพิเศษที่จะช่วยพัฒนาสังคมและสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายครอบครัว ผู้วิจัยคิดว่าในอนาคตหน่วยงานต่างๆ จะสามารถหางบประมาณมาจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองได้โดยไม่รบกวนภาครัฐ

5. ความต่อเนื่องของการให้บริการ

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ พบว่ามีการจัดให้ความรู้เป็นระยะ เช่น ปิดภาคเรียน เปิดภาคเรียน หรือช่วงเปิดภาคเรียนปฐมนิเทศ นับได้ว่าเป็นการให้ความรู้ที่จัดทำได้น้อย และการให้ความรู้ส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย ผู้วิจัยเห็นว่า การให้ความรู้บ่อยครั้งและวิธีการให้ความรู้ทำให้ความคงทนของความรู้อยู่ได้น้อยและผู้ปกครองไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง ต่างกับที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล พบว่าหน่วยงานได้จัดให้ความรู้ผู้ปกครอง เป็นเวลาติดต่อกัน บางหลักสูตร 3-5 วัน บางหลักสูตร 5-7 วัน ความต่อเนื่องและความเข้มข้นของการเข้ามารับความรู้ ความรู้สึกเป็นกันเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ก็เป็นปัจจัยสำคัญ

การเปลี่ยนผู้บริหารหน่วยงานบ่อยทำให้การดำเนินการต่างๆขาดความต่อเนื่อง ซึ่ง อรุณี ทรดาล (2537) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารหน่วยงานเป็นบุคคลสำคัญ ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินงานต่างๆ ในหน่วยงานหากผู้บริหาร ไม่ได้ให้ความสำคัญไม่สนับสนุน ต่อการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองแล้วกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้น ได้ยากผู้วิจัยเห็นว่าด้วยโดยเฉพาะในโรงเรียนเรียนร่วมที่มีการเปลี่ยนผู้บริหาร โรงเรียนบ่อยครั้งนี้อาจส่งผลกระทบต่อหรือลดการให้บริการ

การเปลี่ยนผู้บริหารหน่วยงานบ่อยทำให้การดำเนินการต่างๆขาดความต่อเนื่อง ซึ่ง อรุณี ทรดาล (2537) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารหน่วยงานเป็นบุคคลสำคัญ ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินงานต่างๆ ในหน่วยงานหากผู้บริหาร ไม่ได้ให้ความสำคัญไม่สนับสนุน ต่อการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองแล้วกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้น ได้ยากผู้วิจัยเห็นว่าด้วยโดยเฉพาะในโรงเรียนเรียนร่วมที่มีการเปลี่ยนผู้บริหาร โรงเรียนบ่อยครั้งนี้อาจส่งผลกระทบต่อหรือลดการให้บริการ

รูปแบบของการให้ความรู้

จากการสอบถามบุคลากร ในหน่วยงานที่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง พบว่า ผู้บริหารหน่วยงาน ครู และนักวิชาชีพส่วนใหญ่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่หน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติแก่ผู้ปกครองเป็นกลุ่มและการเดินทางไปมาสะดวกซึ่งการให้ความรู้ที่หน่วยงานสามารถทำได้หลายรูปแบบ ดังที่ Berger(1987) กล่าวไว้ การให้ความรู้ ทักษะและเจตคติต่อการพัฒนาตนเองให้เป็นพ่อแม่ที่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงดูนั้น อาจจัดที่ศูนย์การเรียนรู้ที่โรงเรียนและจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การประชุมโต๊ะกลม การประชุมกลุ่มย่อย การระดมพลังสมอง การประชุมปฏิบัติการ การสังเกต การอภิปราย การบรรยายซึ่ง Ysseldyke and Algozzine (1995) กล่าวไว้ว่า การให้ความรู้ที่หน่วยงานนั้น สามารถให้บริการแก่เด็กหลากหลาย ไม่เสียเวลาในการเดินทาง เครื่องมืออุปกรณ์พร้อม

6. ด้านงบประมาณ

หน่วยงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64.50) ขาดงบประมาณในการจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำแผนงานและ โครงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ซึ่งเรื่องงบประมาณนั้นสำคัญและมีความจำเป็นที่อย่างยิ่งที่จะทำให้กิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ดำเนินไปได้หรือไม่ได้ ธงชัย สันติวงษ์ (2530) ได้กล่าวไว้ว่า งบประมาณ ได้แก่ แผนซึ่งประกอบด้วยข้อความซึ่งคาดหมายผลผลิตไว้ล่วงหน้าและแสดงออกมาเป็นตัวเลข ซึ่งงบประมาณในบางครั้งเรียกว่า แผนที่เป็นตัวเลข ซึ่ง อุทัย บุญประเสริฐ (2528) กล่าวว่า งานงบประมาณ จะเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งงบประมาณซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดแผนงานและ โครงการที่จะทำในแต่ละปี โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ หรือบริหาร โครงการ

จากการศึกษาหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จพบว่า หน่วยงานเหล่านี้ได้จัดเตรียมงบประมาณสำหรับการจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองไว้ในแผนงานซึ่งงบประมาณอาจมาจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่สนับสนุนกิจกรรมด้านผู้ปกครองเด็กพิเศษ หากหน่วยงาน ได้มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า 1 ปีงบประมาณ เขียนโครงการเสนอขึ้นไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อพิจารณาโครงและได้รับงบประมาณที่พอเพียงกับการทำกิจกรรมในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองตามแผนงานที่วางไว้ให้ลุล่วงได้ตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ฉะนั้นถึงแม้ว่าขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ยังมีหน่วยงานเอกชนอีกจำนวนหนึ่งที่เห็นความสำคัญของการให้ความรู้ผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีความเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

1. กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสำนักงานบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ ควรมีนโยบายในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ในการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถดูแลตนเอง และครอบครัวได้โดยการพึ่งพาตนเอง
2. หน่วยงานที่ให้บริการแก่เด็กพิเศษทั้งของภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษให้มากและควรเป็นการให้ความรู้ที่เน้นด้านทัศนคติ มุมมองวิถีคิดและทักษะให้มากขึ้น เพราะผู้ปกครองเด็กพิเศษจะเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การฟื้นฟูช่วยเหลือเด็กพิเศษประสบความสำเร็จ
3. การจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองควรให้ผู้ปกครองได้มีทางเลือกมากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานที่ลงไปให้ความรู้ที่บ้านหรือลงไปเยี่ยมบ้านน้อยมาก ทำให้ผู้ปกครองที่ขาดเงินต้องทำมากินเสียโอกาส หน่วยที่ดูแลควร ได้ทบทวนในเรื่องนี้
4. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ นักวิชาชีพ และบุคลากรทางการศึกษา ควร ได้มีการทำงานที่ประสานกันเป็นแบบสหวิชาชีพจริงๆ ในการ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง
5. ผู้ปกครองเด็กพิเศษ ต้องตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองด้วยในการช่วยเหลือฟื้นฟูดูแลเด็กพิเศษและให้ความร่วมมือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาลูกของตน โดย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษของหน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษในกรุงเทพมหานคร ได้ข้อค้นพบที่สำคัญและจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้ปกครองเด็กพิเศษ ที่ขาดความรู้ ทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการลูกจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและจัดโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีความสอดคล้องกับบริบทและความเป็นจริงของสังคม

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาในการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษ ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อทราบถึงสภาพและปัญหาโดยรวมเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน

2.2 ควรมีการวิจัย เรื่องการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กพิเศษเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในโรงเรียนนาร่องในกรุงเทพมหานคร

2.3 ควรมีการวิจัยในเรื่อง บทบาทของครูในการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กพิเศษ ในหน่วยงานที่ให้บริการเด็กพิเศษในกรุงเทพมหานคร